

391L0250

N:o L 122/42

EUROOPAN YHTEISÖJEN VIRALLINEN LEHTI

17.5.91

NEUVOSTON DIREKTIIVI,

annettu 14 päivänä toukokuuta 1991,

tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta

(91/250/ETY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 100 a artiklan,

ottaa huomioon komission ehdotuksen ⁽¹⁾,

toimii yhdessä Euroopan parlamentin kanssa ⁽²⁾,

ottaa huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽³⁾,

sekä katsoo, että

kaikkien jäsenvaltioiden voimassa olevassa lainsäädännössä ei tällä hetkellä selvästi suojata tietokoneohjelmia, ja sielläkin, missä suojaa annetaan, sen edellytykset on määriteltävä eri tavoin,

tietokoneohjelmien kehittäminen vaatii huomattavia inhimillisiä, teknisiä ja taloudellisia voimavaroja, samalla kun tietokoneohjelmien jäljentämisestä aiheutuvat kustannukset jäävät murto-osaan siitä, mitä niiden itsenäinen kehittäminen vaatii,

tietokoneohjelmilla on yhä suurempi merkitys useilla eri aloilla, ja tietokoneohjelmateknologiaa voidaan tämän vuoksi pitää keskeisenä yhteisön teollisen kehityksen kannalta,

tietyt tietokoneohjelmien oikeudellista suojaa koskevat erot jäsenvaltioiden lainsäädännössä vaikuttavat välittömästi ja kielteisesti yhteismarkkinoiden toimintaan tietokoneohjelmien osalta, ja on vaara, että kyseiset erot voivat hyvinkin kasvaa, kun jäsenvaltiot antavat uutta lainsäädäntöä,

olemassa olevat erot, joilla on edellä mainittuja vaikutuksia, on poistettava ja uusien erojen syntyminen estettävä, kun taas eroja, jotka eivät merkittävästi haittaa yhteismarkkinoiden toimintaa, ei tarvitse poistaa tai estää syntymästä,

vastaavasti tietokoneohjelmien suojan yhteisön oikeudellinen kehys voidaan alkuvaiheessa rajoittaa sen vahvista-

miseen, että jäsenvaltioiden tulee suojata tietokoneohjelmia tekijänoikeuslainsäädännössä tarkoitettuina kirjallisia teoksina, ja edelleen sen vahvistamiseen, keitä ja mitä suojan tulisi koskea, mihin yksinoikeuksiin suojaa nauttivien tulisi voida vedota tiettyjen toimien sallimiseksi tai kieltämiseksi sekä kuinka kauan suojan tulisi kestää,

tässä direktiivissä 'tietokoneohjelmalla' tarkoitetaan missä tahansa muodossa olevaa ohjelmaa, laitteistoon sisältyvät ohjelmat mukaan lukien; tämä käsite sisältää myös tietokoneohjelman kehittämiseen tähtäävän valmistelevan suunnittelutyön, jos valmisteleva työ on luonteeltaan sellaista, että sen tuloksena voi myöhemmässä vaiheessa olla tietokoneohjelma,

niihin arviointiperusteisiin, joita sovelletaan ratkaistaessa, voidaanko tietokoneohjelmaa pitää omaperäisenä teoksena, ei tule sisällyttää ohjelman laatua tai esteettistä arvoa koskevia seikkoja,

yhteisö on täysin sitoutunut edistämään kansainvälistä standardointia,

tietokoneohjelman tarkoituksena on kommunikoida ja toimia yhdessä tietokonejärjestelmän muiden komponenttien sekä käyttäjien kanssa, minkä vuoksi looginen sekä määrättyissä tilanteissa fyysinen yhteenliittäminen ja vuorovaikutus ovat edellytyksenä sille, että kaikki ohjelmiston ja laitteiston osat voivat toimia muiden ohjelmistojen ja laitteistojen sekä käyttäjien kanssa kaikilta osiltaan siten kuin niiden on tarkoitettu toimivan,

ohjelman osia, jotka mahdollistavat tällaisen yhteenliittämisen sekä vuorovaikutuksen ohjelmiston ja laitteiston osien välillä, kutsutaan yleisesti 'rajapinnoiksi',

tätä toiminnallista yhteenliittämistä ja vuorovaikutusta kutsutaan yleisesti 'yhteentoimivuudeksi'; tällainen yhteentoimivuus voidaan määritellä kyvyksi vaihtaa tietoa sekä molemminpuolisesti käyttää näin vaihdettua tietoa,

epäilysten välttämiseksi on tehtävä selväksi, että ainoastaan tietokoneohjelman ilmaisumuotoa suojataan ja että ideat ja periaatteet, jotka sisältyvät ohjelman eri osiin, rajapintoihin sisältyvät ideat ja periaatteet mukaan lukien, eivät saa tämän direktiivin mukaista tekijänoikeudellista suojaa,

⁽¹⁾ EYVL N:o C 91, 12.4.1989, s. 4;
EYVL N:o C 320, 20.12.1990, s. 22

⁽²⁾ EYVL N:o C 231, 17.9.1990, s. 78 ja 17 päivänä huhtikuuta 1991 tehty päätös.

⁽³⁾ EYVL N:o C 329, 30.12.1989, s. 4

tämän tekijänoikeudellisen periaatteen mukaisesti, siinä laajuudessa kuin logiikka, algoritmit ja ohjelmointikielet sisältävät ideoita ja periaatteita, nämä ideat ja periaatteet eivät saa tämän direktiivin mukaista suojaa,

jäsenvaltioiden lainsäädännön ja oikeuskäytännön sekä kansainvälisten tekijänoikeussopimusten mukaisesti näiden ideoiden ja periaatteiden ilmaisumuodon tulee saada tekijänoikeudellista suojaa,

tässä direktiivissä 'vuokraamisella' tarkoitetaan määrääjäksi ja voitonhankkimistarkoituksessa tapahtuvaa tietokoneohjelman tai sen kappaleen käytettäväksi antamista; tämä käsite ei sisällä julkista lainaamista, joka näin ollen ei kuulu tämän direktiivin soveltamisalaan,

tekijälle kuuluviin yksinoikeuksiin, joiden nojalla hän voi estää teoksensa luvattoman toisintamisen, on tehtävä rajoitettu poikkeus tietokoneohjelmien osalta, jotta voidaan sallia ohjelman laillisesti hankkineen henkilön suorittama ohjelman käytön kannalta teknisesti tarpeellinen toisintaminen; tämä merkitsee, ettei ohjelman tietokoneen muistiin lukemista ja ajamista, jotka ovat laillisesti hankitun tietokoneohjelman kappaleen käytön kannalta välttämättömiä toimia, eikä ohjelmaan sisältyvien virheiden korjaamista voida kieltää sopimuksella; jos erityisiä sopimusmääräyksiä ei ole, etenkin tapauksissa, joissa ohjelman kappale on myyty, ohjelman kappaleen laillisesti hankkinut henkilö saa ryhtyä kaikkiin muihinkin ohjelman käytön kannalta välttämättömiin toimiin, jotka ovat ohjelman alkuperäisen käyttötarkoituksen mukaisia,

henkilöä, jolla on oikeus käyttää tietokoneohjelmaa, ei saa estää suorittamasta toimia, jotka ovat välttämättömiä ohjelman toiminnan tarkkailemisen, tutkimisen tai kokeilemisen kannalta, jos mainitut toimet eivät loukkaa ohjelmaan olevaa tekijänoikeutta,

sen koodin muodon luvaton toisintaminen, kääntäminen, sovittaminen tai muuttaminen, jossa tietokoneohjelman kappale on saatettu saataville, on tekijän yksinoikeuteen kohdistuva loukkaus,

tietyissä tapauksissa ohjelman koodin toisintaminen ja sen muodon kääntäminen 4 artiklan a ja b alakohdassa tarkoitettulla tavalla ovat kuitenkin välttämättömiä sen tiedon hankkimiselle, joka on itsenäisesti kehitetyn ohjelman ja muiden ohjelmien välisen yhteentoimivuuden saavuttamisen kannalta tarpeen,

ainoastaan näissä rajoitetuissa tapauksissa ohjelman kappaleen käyttämiseen oikeutetun itsensä suorittamaa tai hänen lukuunsa tapahtuvaa toisintamista ja kääntämistä on siten pidettävä oikeutettuna ja hyvän tavan mukaisena, eikä sen tällöin voida katsoa edellyttävän oikeudenhaltijan lupaa,

tämän poikkeuksen tarkoituksena on tehdä mahdolliseksi kaikkien tietokonejärjestelmän osien, muiden valmistajien valmistamat osat mukaan lukien, kytkeminen siten, että ne voivat toimia yhdessä,

sellaista tekijän yksinoikeuteen kohdistuvaa poikkeusta ei saa soveltaa tavalla, joka vahingoittaa oikeudenhaltijan oikeutta tai joka on ristiriidassa ohjelman tavanmukaisen hyväksikäytön kanssa,

ollakseen kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn Bernin yleissopimuksen määräysten mukainen suojaajan on oltava tekijän elinaika ja 50 vuotta luettuna 1 päivästä tammikuuta hänen kuolinvuottaan seuraavana vuonna taikka nimettömänä tai salanimellä julkistettujen teosten osalta 50 vuotta luettuna 1 päivästä tammikuuta teoksen ensimmäistä julkistamisvuotta seuraavana vuonna,

tekijänoikeuslainsäädännön mukainen tietokoneohjelmien suoja ei kyseeseen tulevaisia tapauksissa saa estää muiden suojamuotojen soveltamista; kaikkien sopimusmääräysten, jotka ovat 6 artiklan taikka 5 artiklan 2 tai 3 kohdassa säädettyjen poikkeusten vastaisia, on oltava mitättömiä,

tämän direktiivin säännökset eivät rajoita perustamissopimuksen 85 ja 86 artiklan kilpailusääntöjen soveltamista, jos määräävässä asemassa oleva toimittaja kieltäytyy luovuttamasta tietoja, jotka ovat välttämättömiä tässä direktiivissä tarkoitetun yhteentoimivuuden kannalta,

tämän direktiivin säännökset eivät saisi rajoittaa niiden jo annettujen yhteisön oikeuden erityissäännösten soveltamista, jotka koskevat rajapintojen julkistamista teleliikennealalla, eikä niiden neuvoston päätösten soveltamista, jotka koskevat tietoliikenne- ja teleliikennealalla tapahtuvaa standardointia, ja

tämä direktiivi ei vaikuta sellaisiin Bernin yleissopimuksen mukaisiin kansalliseen lainsäädäntöön sisältyviin rajoituksiin, joita tämä direktiivi ei koske,

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Suojan kohde

1. Jäsenvaltioiden on tämän direktiivin säännösten mukaisesti annettava tietokoneohjelmille tekijänoikeudellista suojaa kirjallisina teoksina, joita tarkoitetaan kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyssä Bernin yleissopimuksessa. Tässä direktiivissä 'tietokoneohjelmilla' tarkoitetaan myös valmistelevaan suunnitteluun liittyvää aineistoa.

2. Tämän direktiivin mukainen suoja koskee kaikkia tietokoneohjelman eri ilmaisumuotoja. Ideat ja periaatteet, jotka ovat tietokoneohjelman minkä tahansa osan perustana, rajapintoihin sisältyvät ideat ja periaatteet mukaan lukien, eivät saa tekijänoikeudellista suojaa tämän direktiivin nojalla.

3. Tietokoneohjelmaa suojataan, jos se on omaperäinen siinä merkityksessä, että se on tekijänsä henkinen luomus. Muita arviointiperusteita ei saa soveltaa arvioitaessa, suojataanko ohjelmaa.

2 artikla

Tietokoneohjelman tekijä

1. Tietokoneohjelman tekijänä pidetään sitä luonnollista henkilöä tai luonnollisten henkilöiden ryhmää, joka on luonut tietokoneohjelman taikka, jos jäsenvaltion lainsäädäntö sen sallii, oikeushenkilöä, jota kyseisen lainsäädännön mukaan pidetään oikeudenhaltijana. Jos jäsenvaltion lainsäädännössä tunnustetaan yhteisteokset, henkilöä, jonka kyseisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan katsotaan luoneen teoksen, pidetään sen tekijänä.
2. Jos tietokoneohjelman on luonut luonnollisten henkilöiden ryhmä yhteisesti, yksinoikeudet kuuluvat näille henkilöille yhteisesti.
3. Jos tietokoneohjelman on luonut työntekijä työtehtäviään suorittaessaan tai työnantajansa antamien ohjeiden mukaisesti, työnantajalla yksin on oikeus määrätä kaikista taloudellisista oikeuksista näin luotuun tietokoneohjelmaan, jollei toisin ole sovittu.

3 artikla

Suojaan oikeutetut

Suoja myönnetään kaikille luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille, jotka ovat kirjallisia teoksia koskevien kansallisen tekijänoikeuslainsäädännön säännösten nojalla oikeutettuja suojaan.

4 artikla

Yksinoikeudet

Jollei 5 tai 6 artiklasta muuta johdu, 2 artiklassa tarkoitettujen oikeudenhaltijan yksinoikeudet käsittävät oikeuden seuraaviin toimiin tai niiden sallimiseen:

- a) tietokoneohjelman tai sen osan pysyvä tai tilapäinen toisintaminen millä tavoin ja missä muodossa tahansa. Jos tietokoneohjelman lukeminen tietokoneen muistiin, näyttämisen, ajamisen, siirtämisen tai tallentaminen edellyttää tällaista toisintamista, nämä toimet edellyttävät oikeudenhaltijan suostumusta;
- b) tietokoneohjelman kääntäminen, muuntaminen, sovitaminen ja muunlainen muuttaminen sekä näiden toimien tulosten toisintaminen rajoittamatta kuitenkaan ohjelmaa muuttaneen henkilön oikeuksia;
- c) alkuperäisen tietokoneohjelman tai sen kappaleiden levitys yleisölle vuokraamalla tai millään muulla tavalla. Kun oikeudenhaltija tai joku muu hänen suostumuksellaan on ensimmäisen kerran myynyt tietokoneohjelman kappaleen yhteisössä, oikeudenhaltijan oikeus kyseisen kappaleen levittämiseen yhteisössä raukeaa, lukuun ottamatta oikeutta valvoa ohjelman tai sen kappaleen vuokraamista edelleen.

5 artikla

Yksinoikeuksia koskevat poikkeukset

1. Jollei toisin ole nimenomaisesti sovittu, 4 artiklan a ja b kohdassa tarkoitettujen toimet eivät edellytä oikeuden-

haltijan suostumusta, jos ne ovat tarpeen, jotta tietokoneohjelman laillisesti hankkinut henkilö voi käyttää ohjelmaa aiotun tarkoituksen mukaisesti, virheiden korjaaminen mukaan lukien.

2. Henkilöä, jolla on oikeus käyttää tietokoneohjelmaa, ei voida sopimuksin kieltää valmistamasta varmuuskappaletta, sikäli kuin se on tämän käytön kannalta tarpeen.

3. Henkilö, jolla on oikeus käyttää tietokoneohjelman kappaletta, saa ilman oikeudenhaltijan suostumusta tarkkailla, tutkia tai kokeilla tietokoneohjelman toimintaa niiden ideoiden ja periaatteiden selvittämiseksi, jotka ovat ohjelman osan perustana, jos hän tekee sen ohjelman tietokoneen muistiin lukemisen, näyttämisen, ajamisen, siirtämisen tai tallentamisen yhteydessä, joihin hänellä on oikeus.

6 artikla

Analysointi

1. Oikeudenhaltijan suostumusta ei vaadita, jos koodin toisintaminen ja sen muodon kääntäminen 4 artiklan a ja b alakohdassa tarkoitettu tavoin on välttämätöntä sellaisten tietojen hankkimiseksi, joiden avulla voidaan saavuttaa yhteentoimivuus itsenäisesti luodun tietokoneohjelman ja muiden ohjelmien välillä, ja seuraavat edellytykset täytyvät:

- a) nämä toimet suorittaa lisenssinhaltija tai muu henkilö, jolla on oikeus käyttää ohjelman kappaletta, taikka heidän lukuunsa henkilö, jolla on siihen oikeus;
- b) yhteentoimivuuden saavuttamisen kannalta tarpeellinen tieto ei aikaisemmin ole ollut helposti ja nopeasti a alakohdassa tarkoitettujen henkilöiden saatavilla;
- c) nämä toimet rajoittuvat niihin alkuperäisen ohjelman osiin, jotka ovat yhteentoimivuuden saavuttamisen kannalta tarpeen.

2. Tietoja, jotka on saatu 1 kohdan säännöksiä sovellettaessa ei saa näiden säännösten mukaisesti:

- a) käyttää muuhun tarkoitukseen kuin itsenäisesti luodun tietokoneohjelman yhteentoimivuuden aikaansaamiseen;
- b) antaa muille, ellei se ole tarpeen itsenäisesti luodun tietokoneohjelman yhteentoimivuuden kannalta;
- c) käyttää ilmaisumuodoltaan huomattavassa määrin samanlaisen tietokoneohjelman kehittämiseen, valmistamiseen tai markkinoille saattamiseen taikka muuhun tekijänoikeutta loukkaavaan toimeen.

3. Kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyn Bernin yleissopimuksen määräysten mukaisesti tämän artiklan säännöksiä ei saa tulkita niin, että niitä voidaan soveltaa tavalla, joka aiheuttaa haittaa oikeudenhaltijan oikeutetuille eduille tai on ristiriidassa ohjelman tavanmukaisen hyväksikäytön kanssa.

*7 artikla***Erityiset suoja koskevat toimenpiteet**

1. Jäsenvaltioiden on, tämän kuitenkaan rajoittamatta 4, 5 tai 6 artiklan soveltamista, kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti toteutettava aiheelliset oikeussuojakeinot sellaista henkilöä vastaan, joka toteuttaa jonkin a, b tai c alakohdassa tarkoitetun toimen:
 - a) sellaisen tietokoneohjelman kappaleen liikkeelle laskeminen, jonka henkilö tietää tai jota hänellä on aihetta epäillä laittomaksi;
 - b) sellaisen tietokoneohjelman kappaleen hallussapito kaupallisia tarkoituksia varten, jonka henkilö tietää tai jota hänellä on aihetta epäillä laittomaksi;
 - c) sellaisten välineiden liikkeelle laskeminen tai hallussapito kaupallisia tarkoituksia varten, joiden yksinomaan käyttötarkoituksena on helpottaa tietokoneohjelman suojaamiseen mahdollisesti käytetyn teknisen apuvälineen luvaton poistamista tai kiertämistä.
2. Jokainen tietokoneohjelman laitton kappale voidaan takavarikoida asianomaisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.
3. Jäsenvaltiot voivat säätää, että 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetut välineet on takavarikoitava.

*8 artikla***Suoja-aika**

1. Suoja on voimassa tekijän elinajan ja 50 vuotta hänen kuolemansa tai viimeksi kuolleen tekijän kuoleman jälkeen; jos tietokoneohjelma on nimetön tai julkistettu salanimellä taikka jos kansallisen lainsäädännön mukaan oikeushenkilöä pidetään tekijänä 2 artiklan 1 kohdan mukaisesti, suoja-aika on 50 vuotta siitä, kun tietokoneohjelma on ensimmäisen kerran laillisesti saatettu yleisön saataville. Suoja-aika alkaa kulua 1 päivänä tammikuuta edellä tarkoitettuja tapahtumia seuraavana vuonna.
2. Ne jäsenvaltiot, joissa suoja-aika jo on 1 kohdassa säädettyä pidempi, voivat pitää nykyisen suoja-aikansa voimassa siihen asti, kunnes tekijänoikeudellisesti suojat-

tavien teosten suoja-aika yleisemmällä tavalla yhdenmu-
kaistetaan yhteisön lainsäädännöllä.

*9 artikla***Muiden säännösten soveltaminen**

1. Tämän direktiivin säännökset eivät vaikuta muihin lain säännöksiin, jotka koskevat etenkin patenteja, tavaramerkkejä, vilpillistä kilpailua, liikesalaisuuksia, puolijohdetuotteiden suoja tai sopimusoikeutta. Kaikki sopimusmääräykset, jotka ovat 6 artiklan tai 5 artiklan 2 ja 3 kohdassa säädettyjen poikkeusten vastaisia, ovat mitättömiä.
2. Tämän direktiivin säännöksiä sovelletaan myös sellaisiin tietokoneohjelmiin, jotka on luotu ennen 1 päivää tammikuuta 1993, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta ennen mainittua päivää suoritettuja toimia tai hankittuja oikeuksia.

*10 artikla***Loppusäännökset**

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan 1 päivään tammikuuta 1993 mennessä.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säännöksissä ja määräyksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitetuista kysymyksistä antamansa kansalliset säännökset ja määräykset kirjallisina komissiolle.

11 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä 14 päivänä toukokuuta 1991.

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja

J. F. POOS